

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน
ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี
FOOD SECURITY AND HOUSEHOLD MANAGEMENT CAPACITY
FOR COMMUNITY AND ORGANIZATION
IN UBONRATCHATHANI PROVINCE

¹พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, ²บรรยวีสต์ ฝางคำ, ³สุพิมล ศรศักดิ์ และ ⁴พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนคร
¹Poolsak Homsombat, ²Banyawat Fangkham, ³Supimon Sornsakda
and ⁴Phrabaidika Suphot Ketnakorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹sak_mcu@hotmail.com

Received : February 24, 2024; **Revised :** March 21, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อนำเสนอแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความมั่นคงเนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งมีการขยายตัว 2) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ใน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ระดับปานกลาง 3) แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยการส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์ และประมง ตลอดจนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในการผลิตอาหารชนิดต่างๆ รวมทั้งให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากการบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

คำสำคัญ: ความมั่นคงด้านอาหาร, ความสามารถในการจัดการครัวเรือน, ชุมชน, องค์กร, จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

This research entitled on food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province aims to 1) analyze food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province 2) examine the impacts of CPTPP participation affecting food security in Ubonratchathani province and 3) propose the guidelines for reinforcing food security in Ubonratchathani province. The study used mixed-methods as the research design. The questionnaires are administrated to 398 samples and 10 persons as key informants are interviewed. It was revealed that 1) Food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province are secured; it directly relates to the growing agricultural economy. 2) The local have knowledge about CPTPP participation which affects food security in Ubonratchathani province in the moderate level. 3) The guidelines for reinforcing food security in Ubonratchathani province are to promote the food access, to increase efficiency for food production, to enhance the sufficient quantities of food and food quality; managing soil, and water for food production, to conduct the studies of plant varieties and animal breeding amendment, to conduct the prevention and control for plant diseases, animal diseases and fisheries, good agricultural practices (GAP), the varieties of food production including educate on the utilization of food consumption for nutrition and health.

Keywords: Food security, Household management, Capacity, Communities, Ubonratchathani province

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการสาธารณสุขด้านการคมนาคมและอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางสังคมขนาดหนักไปทั่วทั้งโลก จากรายงานของ McKinsey & Company (March 26, 2020) จะส่งผลให้โลกมีผลผลิต (Productivity) ลดลงถึง 30% นั่นหมายถึง โลกจะขาดอาหารและเศรษฐกิจจะมีการเติบโต อีกทั้งวิกฤตด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งเรื่องภัยแล้งและน้ำท่วมที่คาดว่าจะมีความรุนแรงขึ้นทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นทำให้เศรษฐกิจฐานราก (Local economy) ของประเทศเกิดความเสียหาย เพิ่มปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่างๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีแนวโน้มที่จะสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาหารถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับมนุษย์ในการดำรงชีวิตให้อยู่ได้เนื่องจากอาหารเป็นแหล่งพลังงานให้มนุษย์ใช้ประกอบกิจกรรมเพื่อดำเนินชีวิตประจำวันต่าง ๆ และ อาหารยังมีส่วนที่ช่วยสร้างการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์เพื่อสนองความเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่น ๆ อีก ปัจจุบันความมั่นคงด้านอาหารเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั้งในระดับประชาคมโลก ระดับประเทศ และระดับครัวเรือน เนื่องจากอาหารเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์และความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศกำลังเผชิญ และสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศ และประชากรโลก จะเห็นได้ว่าอาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ จึงเกิดคำว่า “ความมั่นคงทางอาหาร” (food security) ขึ้น และได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศ และประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหานี้กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น จนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ ซึ่งแนวคิดอริปไตยทางอาหารนั้นมีจุดเริ่มต้นของแนวคิดความมั่นคงทางอาหารสามารถย้อนหลังกลับไปได้ตั้งแต่ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2513-2522 ซึ่งขณะนั้นทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนธัญพืช ส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านราคาอาหาร พร้อมๆ กับภาวะวิกฤตราคาน้ำมัน การใช้คำนี้อย่างเป็นทางการครั้งแรกเกิดขึ้นในการประชุมอาหารโลกปี พ.ศ. 2517 โดยที่ประชุมมองความมั่นคงทางอาหารว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความ “ไม่พอเพียงทางด้านอุปทาน” ของประเทศหรือภูมิภาคหนึ่งๆ อย่างไรก็ตาม แนวคิดความมั่นคงทางอาหารไม่ได้หยุดนิ่งอยู่เพียงแค่นั้น แต่ถูกพัฒนาให้มีมิติที่ ซับซ้อนขึ้นตามพลวัตความเข้าใจของคนในเรื่องบทบาทอาหาร พัฒนาการที่สำคัญได้แก่ การนำเสนอแนวคิด “การทรงสิทธิ

ด้านอาหาร” (Food entitlement) ของนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล อมาตยา เซน ซึ่งเสนอว่าประเทศที่มีประชากรขาดแคลนอาหารจำนวนมากล้วนเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารทั้งนั้น ดังนั้นการขาดแคลนอาหาร ไม่ได้เกิดจากอาหารไม่เพียงพอหรือขาดหลักประกันทางกฎหมายเท่านั้น แต่เกิดจากการเข้าถึงสิทธิ ด้านอาหารในทางการเมือง ข้อเสนอของเซนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการขยายแนวคิดความมั่นคงทางอาหารไม่ให้ ผูกติดอยู่กับความพอเพียงของอุปทานอาหารในระดับมหภาคเท่านั้นอีกต่อไป แต่ต้องพิจารณาถึงมิติ “การ เข้าถึง” และ “เสถียรภาพ” ในระดับบุคคลและครัวเรือนด้วย จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว การมีปริมาณอาหารสำหรับบริโภคภายในครัวเรือน ชุมชน และประเทศ อย่างเพียงพอและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงระบบการจัดการผลิตที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่ทรัพยากร และมีการกระจายผลผลิตที่เป็นธรรมต่อทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565.) เชื่อมโยงการดำเนินงานทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับอาหารจากภาคการเกษตร การแปรรูป การบริการสู่โภชนาการสุขภาพของผู้บริโภคตลอดจนถึงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและการค้า ซึ่งประเทศไทยได้นำอำนวยการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดพื้นฐาน หวังให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางด้านอาหารและโภชนาการเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการ กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยที่จัดทำขึ้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านอาหารในปัจจุบัน และได้้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักคิดพื้นฐาน และมีการนำความรู้และปัญญามาสู่การปฏิบัติที่มีคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งคำนึงถึงการปฏิรูปและพัฒนาต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และนโยบายการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารฉบับดังกล่าว มุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเพื่อชาวไทยและชาวโลกอย่างยั่งยืน” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคงอาหาร ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านอาหารศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ กรอบยุทธศาสตร์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นกรอบสำหรับหน่วยงานต่างๆ นำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านอาหารในส่วนที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่และให้ความสำคัญกับการบูรณาการการดำเนินงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ มุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการปลูกข้าว และมีโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่นี้ โครงการอาหารปลอดภัยด้วยเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน (BRIA) เป็นต้น รวมถึงการเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์อาหารที่หลากหลาย โดยเฉพาะอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ อาทิ หมูยอ กุนเชียง ไส้กรอก แหนม ซี่โครง เค็มบักนัด ปลาสาม รวมถึงน้ำพริกรสชาติต่างๆ ซึ่งเป็นของฝากที่สร้างชื่อเสียงของจังหวัด และมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดและประเทศ แต่อย่างไรก็ดียังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหาร เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีผลผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่หลากหลาย รองรับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นของ

ประเทศ ย่อมต้องการอาหารเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณ และคุณภาพ ขณะเดียวกันความต้องการในด้านปริมาณและคุณภาพอาหารของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และด้วยประเทศไทยส่งออกอาหารรายใหญ่ของโลก แต่ปริมาณอาหารที่มีอยู่ในประเทศไทยหลายประเภทกลับลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกขายผลผลิตได้ในราคาที่เพิ่มขึ้นไม่มาก เงินส่วนใหญ่ไปตกอยู่ในมือพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรหมดกำลังใจในการเพาะปลูก จึงมีการลดพื้นที่เพาะปลูกหรือจนล้มเลิกไป ตลอดจนคนไทยรุ่นใหม่ มีความเสี่ยงจากการบริโภคมากขึ้น เนื่องจากการพึ่งพาตนเองทางด้านอาหารลดลง ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารที่สูงขึ้น จากสถิติ พบว่าครัวเรือนคนรุ่นใหม่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารสูงถึง 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมด แล้วยังมีแนวโน้มการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงทำลายสุขภาพสูง ได้แก่ อาหารที่มีไขมันสูง ขนมทานเล่นหรือกรุบกรอบ น้ำอัดลม รวมทั้งอาหารสำเร็จรูปและฟาสต์ฟู้ด และประชากรกลุ่มดังกล่าวยังมีแนวโน้ม ในการบริโภคผักและผลไม้ต่ำอีกด้วย รวมไปถึงคนจนแบกภาระค่าใช้จ่ายอาหารสูง แต่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความ ต้องการ โดยเฉพาะคนจนที่ไม่สามารถผลิตอาหารได้เองการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยและเชื่อมโยงกับตลาดอาหารปลอดภัย โดยมีการเข้าร่วมของหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จึงเป็นเป็นการตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพึ่งพาตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นการวิจัยเรื่อง "ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี" จึงเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้นกับครัวเรือน ชุมชน องค์กร จังหวัด ให้ตระหนักถึงความมั่นคงทางอาหารและช่วยกันหาแนวทางเพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 84,595 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 398 คน

กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ 1) ครัวเรือนการจัดการความมั่นคงด้านอาหาร จำนวน 4 ครัวเรือน 2) ชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์

การเกษตร และแปรรูปอาหารภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการด้านอาหาร จำนวน 4 ชุมชน 3) องค์กรของรัฐ หรือเอกชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความมั่นคงด้านอาหาร จำนวน 2 องค์กร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ มีผลการศึกษาที่สรุปได้ ดังนี้

1. ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความมั่นคงเนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งมีการขยายตัว

2. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง

3. แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยการส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์และประมง ตลอดจนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตอาหารชนิดต่างๆ รวมทั้งให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากการบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

อภิปรายผล

1. วิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.32 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.98 มีสถานภาพสมรส จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.29 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 91.96 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.46 มีจำนวนแรงงานในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด ชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.63 อาชีพหลักเกษตรกร จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.36 ไม่มีอาชีพ

เสริม จำนวน 255 คิดเป็นร้อยละ 64.07 รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัวต่อเดือน 3,001 บาท ถึง 5,000 บาท จำนวน 277 คิดเป็นร้อยละ 69.60 รายจ่ายเฉลี่ยรวมของความครัวต่อเดือน น้อยกว่า 3,000 บาท จำนวน 223 คิดเป็นร้อยละ 57.79

1.2 การมีอยู่ของอาหารและการเข้าไปใช้ประโยชน์

จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้อาหารจากแหล่งธรรมชาติ ป่าชุมชน แหล่งอาหารผลิตเอง พื้นที่รอบบ้าน แหล่งอาหารซื้อขาย ตลาดในชุมชน แต่ละวันครอบครัวมีสมาชิกรับประทานอาหาร จำนวน 1-3 คน จำนวนอาหารที่รับประทาน 3 มื้อ/วัน ค่าอาหารต่อวัน จำนวน 51-100 บาท โดยมีปริมาณอาหารและชนิดอาหารที่ทานนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารในแต่ละวันเพียงพอกับความต้องการในการบริโภค ถ้าไม่เพียงพอมีวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการหาจากแหล่งป่าชุมชน การไม่มีเงินซื้อในการเข้าถึงแหล่งอาหารธรรมชาติเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถรับประทานอาหารได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ ชุมชนมีแหล่งอาหารเพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน และปริมาณแหล่งอาหารในอดีตที่ผ่านมาเทียบกับปัจจุบันเก็บได้เท่าเดิม

1.3 การเข้าถึงแหล่งอาหารและการจัดการแหล่งอาหาร

จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชน มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชนจาก 1) แหล่งไร่-นา จำนวน 1-3 ไร่ 2) แหล่งน้ำ เป็นห้วย/แม่น้ำ หากไม่มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชนต้องหาอาชีพเสริมนอกชุมชน ระยะทางจากบ้านท่านถึงแหล่งอาหารแต่ละแหล่ง 1) แหล่งธรรมชาติ ป่าชุมชน ระยะทาง 1-3 กิโลเมตร 2) ผลิตเอง รอบ ๆ บ้าน 3) ซื้อขายตลาดภายในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้ทุกฤดูกาล ครอบครัวมีรายได้เพียงพอที่จะซื้ออาหารมาบริโภคตามความต้องการ ไม่ถูกกีดกันหรือมีการใช้แหล่งอาหารอย่างไม่ทัดเทียมกันของชุมชนหรือไม่อย่างไร และมีการดูแลรักษาแหล่งอาหารในชุมชนโดยร่วมกันสร้างกฎกติกาในการใช้แหล่งอาหารร่วมกัน

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566 ซึ่งมีการขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.1 โดยสาขาพืชขยายตัวร้อยละ 1.1 สาขาประมงขยายตัวร้อยละ 1.3 สาขาบริการทางการเกษตรขยายตัวร้อยละ 1.5 และสาขาป่าไม้ขยายตัวร้อยละ 1.2 ส่วนสาขาปศุสัตว์หดตัวร้อยละ 1.9 โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ได้แก่ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ความผันผวนของราคาน้ำมัน ราคาปุ๋ยเคมี ยา ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ส่งผลให้ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรในปี 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่วนดัชนีราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.9 และดัชนีรายได้ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 โดยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิ การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer และ Young Smart Farmer เพื่อพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเกษตรกรมีอาชีพที่มีศักยภาพทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกรจากผลกระทบของสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 การ

บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจ การส่งเสริมการบริหารการผลิตที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเครื่องชี้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ไตรมาส 1 ปี 2566 ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรอยู่ที่ระดับ 163.1 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะเพียงพอ จึงส่งผลให้ผลผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา อ้อยโรงงาน สุกกร กระบือ ไก่เนื้อ ไข่ไก่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและจับสัตว์น้ำจืดธรรมชาติ สินค้าเกษตร สาขาพืชที่ลดลง ได้แก่ มันสำปะหลังและโคเนื้อ ขณะที่ดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ที่ระดับ 81.2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 เนื่องจากราคารับซื้อผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดี และปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรอยู่ที่ระดับ 132.4 เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.3 จะเห็นได้ว่าภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ไตรมาส 1 ปี 2566 ขยายตัวร้อยละ 5.0 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยสาขาพืชมีสัดส่วนมากที่สุด คือร้อยละ 73.8 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร จึงขยายตัวร้อยละ 5.0 จากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา และอ้อยโรงงาน ซึ่งเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ส่วนสาขาปศุสัตว์ สาขาบริการทางการเกษตร สาขาประมง และสาขาป่าไม้ มีสัดส่วนร้อยละ 15.4 9.2 1.6 และ 0.1 ตามลำดับ แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2567 คาดว่าจะมีการขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.2 – 1.2 โดยสาขาพืชขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.5 – 1.5 สาขาปศุสัตว์ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.8 – 1.8 สาขาประมงขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.6 – 1.6 สาขาปศุสัตว์ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.8 – 1.8 สาขาบริการทางการเกษตรขยายตัว อยู่ในช่วงร้อยละ 0.9 – 1.9 และสาขาป่าไม้ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.3 – 1.3 โดยมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ อาทิ ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร ยกย่องสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน เป็นสินค้าเกษตร และบริการมูลค่าสูง เป็นที่ยอมรับของตลาด และตอบโจทย์ผู้บริโภคโดยใช้หลักการตลาดนำการผลิต เพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึง พัฒนาระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตร บริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบเพื่อรองรับสถานการณ์ ภัยแล้งและน้ำท่วม สนับสนุนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการวางแผน ฝ่าระวัง เดือน ภัย ตลอดจนระบบประกันภัยและการรองรับความเสี่ยงต่าง ๆ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 11, 2566)

จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจการเกษตรมีความสัมพันธ์กับสถานะความมั่นคงทางอาหารในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีโครงสร้างและความปฏิสัมพันธ์ในการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร

- 1) มีอาหารพอเพียง มีอาหารพอเพียงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม
- 2) เข้าถึงอาหาร คนทุกคนเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการได้เพียงพอ
- 3) การใช้ประโยชน์ จะเน้นการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพดีปลอดภัยไม่มีสารพิษ
- 4) มีเสถียรภาพทางอาหารและมีความมั่นคง ยั่งยืนของอาหารและมีคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับมาตรฐานที่มีคุณภาพสูง

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของ จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้เกษตรกรต้องเสียเงินค่าพันธุ์พืชให้กับบริษัทข้ามชาติที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์พันธุ์พืชนั้น ๆ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของ พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช และการเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้ค่า GDP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนจังหวัดอุบลราชธานียังให้ความสนใจในประเด็นการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารน้อย เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจที่สำคัญในประเด็นผลกระทบด้านการเกษตรและพันธุ์พืชหากประเทศไทยเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP ทั้งจากการเปิดตลาดเสรีสินค้าเกษตรและจากการรอนสิทธิในการใช้พืชพันธุ์การค้าหลังจากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV เกษตรกรรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านการเกษตรของไทยจะได้รับผลกระทบอย่างมาก และกว้างขวาง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่พร้อมจะเข้าเจรจาความตกลง CPTPP จนกว่าจะทำความเข้าใจให้เกษตรกรยอมรับการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรซึ่งยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกโดยการสนับสนุนเชิงนโยบาย และเพิ่มงบประมาณวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและขยายพันธุ์พืช เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรและเพื่อใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังบุคลากร เพื่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและเพื่อการขยายพันธุ์พืชเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเกษตรกรรมไทย ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP หรือความตกลงเปิดเขตการค้าเสรีมาตรฐานสูงอื่นใด จึงควรพิจารณาความพร้อมที่จะเป็นประเทศผู้ขายพันธุ์พืชให้แก่ประเทศภาคีสมาชิก และการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วม CPTPP

โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรที่ปลูกพืชทุกกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความตกลง CPTPP และข้อบทของอนุสัญญา UPOV ให้ชัดเจนและรับทราบผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ที่สำคัญคือนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช โดยให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งผู้วิจัยและพัฒนาพันธุ์ต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ ขยายในจำนวนที่พอเพียงต่อความต้องการของกรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร และศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ พืชชุมชนในการนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย เผยแพร่แก่เกษตรกร เพื่อให้เกิดความสมดุลกับพันธุ์ลูกผสมของ ภาคธุรกิจเอกชนตามหลักของความได้สัดส่วน

ที่ต้องให้การคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืชกระทบสิทธิของเกษตรกรในระดับพอประมาณ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณ และอัตราบุคลากรด้านการปรับปรุงพันธุ์และด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์แก่กรมการข้าว เพื่อสามารถนำเชื้อพันธุ์กรรมข้าวที่เก็บรวบรวมไว้มาใช้ประโยชน์ ตามศักยภาพของพันธุ์ และเพื่อให้กรมการข้าวสามารถกำกับดูแลการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายของข้าว เพิ่มจากประมาณร้อยละ 30 ของเมล็ดพันธุ์จำหน่ายที่ชาวนาต้องซื้อมาใช้ เป็นประมาณร้อยละ 50 เพื่อสร้างดุลยภาพด้านความมั่นคงทางเมล็ดพันธุ์ข้าวของประเทศไทย

รัฐต้องเร่งรัดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และอนุบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมาย พร้อมกับให้ความรู้เพื่อเตรียมการให้กลุ่มเกษตรกรมีการปรับตัวและสร้างความเข้มแข็งด้านการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเกษตรแบบยั่งยืนและขับเคลื่อน ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์พืชเขตร้อนขึ้น โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช ให้มีผลใกล้เคียงกับหลักการของอนุสัญญา UPOV รวมทั้งอนุสัญญาอื่นที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และให้ เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิตและสังคมเกษตรกรรมไทย อีกทั้งยังต้องเร่งรัดการออกกฎหมายให้สอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการนี้

3. แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรตั้งแต่ในระดับพื้นฐาน โดยการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ทำให้มีความกินดีอยู่ดี โดยเริ่มต้นตั้งแต่การผลิตอาหารที่ดีมีคุณภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่มั่นคงทางด้านอาหารอย่างกะทันหันขึ้น พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตอย่างฉลาด เพื่อพัฒนาฐานรากความมั่นคง ด้านอาหารของเกษตรกร ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไปจนถึงระดับประเทศ การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสนับสนุนให้ครัวเรือนเกษตรกร ลดการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอก โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรที่เป็น ชาวไร่ ชาวนาผู้เลี้ยงปศุสัตว์และประมง ยุวเกษตรกร และแม่บ้านเกษตรกร ที่ทำการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั้งในชุมชน ท้องถิ่นชนบท ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สนับสนุนและช่วยเหลือในการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อช่วยวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการสำรองอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไว้ในยามฉุกเฉิน เมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติหรือเมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิดขึ้น รวมไปถึง การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร เป็นการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร โดยเริ่มตั้งแต่การมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ โดยที่อาหารนั้นต้องมีความปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเสมอภาค สามารถใช้ประโยชน์จากอาหารได้อย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงสามารถเข้าถึงอาหารอย่างพอเพียง สม่่าเสมอ

ไม่มีความเสี่ยงเมื่อเกิดการขาดแคลนอาหารอย่างกะทันหันเมื่อเกิดวิกฤตต่างๆ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ หรือการเกิดภัยธรรมชาติ ดังที่มีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนในจังหวัดอุบลราชธานีให้มีการผลิตอาหารจากการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมการเกษตร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรมีทั้งรูปแบบการผลิต และการแปรรูปผลผลิต เช่น ทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก มีการแปรรูปข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร กลุ่มแปรรูปจากเนื้อสัตว์ กลุ่มแปรรูปปลาสด เป็นต้น โดยมีแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์ และประมง ตลอดจนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในการผลิตอาหารชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

2) สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ

3) ส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร โดยการเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสมรวมถึงสิทธิเพื่อการหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม

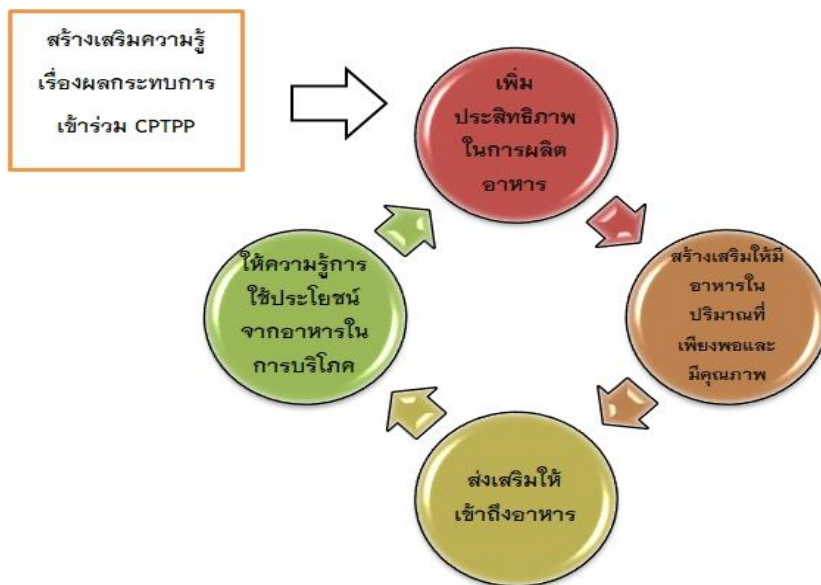
4) ให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากอาหารในการบริโภค โดยมีน้ำสะอาดในการบริโภค - อุปโภค มีสุขอนามัยและการดูแลสุขภาพที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับพระปลัตสำราญ ฐานธมโม พระมหาวิระศักดิ์ อภินนโท และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ (2565) ที่ทำการวิจัย รูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล: รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการทำเกษตรกรรม มีการบริหารจัดการชุมชนด้วยการพึ่งพาตนเอง ลดการใช้สารเคมี การทำธนาคารน้ำ ธนาคารข้าว โดยการหันมาทำเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำโรงสีชุมชน ร้านค้าชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง โดย การเสริมสร้างชุมชนสันติสุขของชุมชนบ้านถ้ำโกบ เกิดขึ้นจากการกลับมาพึ่งพาตัวเองของคนในชุมชน การตระหนักถึงปัญหาของชีวิตและแก้ไขปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 มีการเรียนรู้และพัฒนาชีวิตตามหลักอริยสัจ 4 คือ ผูกพันร่างกายให้พร้อมในการทำงาน มีความประพฤติที่เหมาะสม มีจิตใจเข้มแข็งเบิกบาน และมีปัญญาเข้าใจปัญหาชีวิต ใช้หลักอริยสัจ 4 ทำงานด้วยความรักในงานที่ทำ ขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่และรู้จักพินิจพิเคราะห์ปัญหาที่ต้องเผชิญ คนในชุมชนบ้านถ้ำโกบจึงมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ เกื้อกูลและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการสร้างเสริมความรู้เรื่องผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหาร โดยสร้างความเข้าใจด้านความมั่นคงทางอาหารอย่างรอบด้าน ส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชนมีความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงในการขาดอาหารในอนาคตได้ โดยเริ่มจากสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารให้กับคนใน

ครอบครัว ชุมชน และองค์กร โดยเน้นการมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหารและเสถียรภาพด้านอาหาร โดยมีองค์ความรู้ที่สำคัญดังภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). <https://www.m-society.go.th/>
- เกศสุตา สิทธิสันติกุล ขนิษฐา เสถียรพิระกุล และบุญจรัตน์ โจลานันท์. (2561). แนวทางพัฒนาความมั่นคงทางอาหารในชุมชนเกษตรอินทรีย์ ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 35(3), 65-66.
- พระปลัดสำราญ ฐานธมโม พระมหาวิระศักดิ์ อภินันโท และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ. (2565). รูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล: รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 10(1), 365-377.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11. (2566). ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของปี 2566 และแนวโน้มปี 2567 จังหวัดอุบลราชธานี, <https://www.opsmoac.go.th/ubonratchathani-dwl-files-461891791986>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=14762&filename=index